

ca. 14⁵⁰ - 15²⁷

Geert van Wou

De Sint Maartens klok in de klokkenstoel van de Bovenkerk. De zware eikenbalken van de klokkenstoel hebben een eigen draagconstructie en staan vrij van de muren van de toren.

14 Magistraal klokkengieter

Geert van Wou staat bekend als de grootste klokkengieter van zijn tijd. Zijn bewaard gebleven klokken zijn hier nog steeds het klinkende bewijs van. Geert van Wou werd rond 1450 in Nijmegen geboren als zoon van klokkengieter Willem van Wou. Hoewel hij het ambacht bij zijn vader had geleerd,

ging hij ook bij een andere vakman in de leer. Die vond hij in Willem Hoernken in Den Bosch. In 1480 vertrok Van Wou naar Kampen om daar een eigen bronggieterij te beginnen. Waarom naar Kampen? In die tijd bevonden zich in de noordelijke gewesten geen brons- of klokkengieters van belang. Hoewel de bloeitijd van Kampen feitelijk al voorbij was, bestond er nog wel een levendige handel en was de stad nog steeds welvarend. De voltooide St.Nicolaaskerk en de Onze-Lieve-Vrouwe-Kerk misten nog steeds een gelui. Van groot belang voor Kampen was dat een klokkengieter ook kanonnen kon maken. Een bekwame bussengieter zou kunnen helpen de macht van de stad veilig te stellen.

Decoratie van de klok met de afbeelding van St. Maarten die een arme kleedt.

Van vakman naar meester

Als eerste kreeg Van Wou de opdracht een klok voor de Onze-Lieve-Vrouwe-Kerk te gieten. Het werd de *Mariaklok*. Daarbij was Van Wou beloofd dat, wanneer zijn klok mooi van klank zou zijn, hij ook de andere klokken voor de Buitenkerk zou mogen gieten, alsmede een groot

gelui voor de Bovenkerk. Die opdrachten kreeg hij in 1481. Hoewel het niet meer mogelijk is om het oorspronkelijk aantal klokken van de Buitenkerk vast te stellen, heeft onderzoek uitgewezen dat de Boventoren minstens acht klokken heeft gehad. Voor deze opdrachten reisde Van Wou naar Amsterdam om klokspijs (brons) te kopen. Bij Elburg werd hij echter door roofriders overvallen. Stevige diplomatie door het Kamper stadsbestuur zorgde ervoor dat Van Wou zijn reis naar Amsterdam kon voortzetten. Deze inzet toont het belang aan dat Kampen hechtte aan zijn bronggieter. Het resultaat was ernaar. Het achtgelui van de Bovenkerk moet niet alleen op de inwoners, maar ook op mensen van buiten grote indruk hebben gemaakt. Meester Geert was erin geslaagd dit gelui 'op toon' te gieten: het vormde de acht tonen van een toonladder. Voor zulke zware klokken was dat een klokkengieter nooit eerder gelukt.

Maria Gloriosa

Al spoedig kreeg Van Wou allerlei opdrachten uit de Nederlanden, maar ook uit Duitsland. Zijn opus magnum zou hij in 1497 voor de Dom van Erfurt gieten: de Maria Gloriosa. Deze immense klok heeft een diameter van 2.58 meter, weegt bijna 11.400 kilogram en heeft een uitklinktijd van 3 minuten. Haar geluid draagt wel 30 kilometer ver. Geen wonder dat de *Gloriosa* wel 'die schönste Glocke des Abendlandes' wordt genoemd: de mooiste klok van Europa! De roem van Geert van Wou steeg met de jaren.

Daarom is het niet verwonderlijk dat het Utrechtse domkapittel hem in 1505 opdroeg een gelui voor de domtoren van maar liefst dertien klokken te gieten. Van Wou gebruikte hierbij iets steilere *profielen* (klokvormen) dan in zijn beginperiode. Wellicht dat om deze reden het domkapittel niet onverdeeld gelukkig was met de klank van enkele klokken. Hierbij heeft zeker meegewogen dat Van Wou ook vele bussen aan Karel van Gelre had geleverd, met wie de bisschop van Utrecht toen in oorlog was. Het domkapittel traineerde jarenlang de betaling van het imposante gelui (ruim 31.000 kilogram). Tot ver na het overlijden van meester Geert hebben zijn kinderen moeten procederen om het verschuldigde bedrag te kunnen innen.

Zoektocht naar perfectie

Toen meester Geert van Wou op 23 december 1527 overleed, luidden de acht klokken van de Bovenkerk twee uur lang als eerbetoon aan hun maker. Van Wou werd in het koor van de Bovenkerk begraven. In veel West-Europese steden hangen nog steeds zijn klokken, die worden gekoesterd als parels van grote waarde. Zelfs in de beide wereldoorlogen, waarin kerkklokken op grote schaal in beslag werden genomen voor de oorlogsindustrie, zijn de klokken van Van Wou zonder uitzondering ontzien. Van zijn kanonnen is er nooit een terug gevonden. Zijn hart lag bij zijn klokken. Die klok-

Na een reparatie in 2004 werd de Gloriosa feestelijk ingehaald bij de Dom van Erfurt.

Perfectie tot in details. Toen onlangs de oorspronkelijke klepel van de meester zelf weer werd gemonteerd, hangend aan Noords (hard) leer, bleek de klank bij het luiden verbeterd te zijn.

ken getuigen van zijn zoektocht naar perfectie. De roem van deze magistrale klokkengieter laat zich na al die eeuwen nog dagelijks horen met het bronzen geluid van zijn klokken in Kampen en vele andere steden en dorpen.

Hette Meijering

Bronnen

Fehrmann, C.N., *De Kamper klokgieters* (Kampen 1967). Geuns, Sj. van, 'Meister Gerhard van Wous Geläute für die St. Nicolaus oder Bovenkerk zu Kampen (1481/82)', in: *Jahrbuch für Glockenkunde* 78 (1996), 519.

Lezing van dr. A. Lehr in de Domkerk van Utrecht (november 2005).